

ביטוח אמהות

ביטוח אימהות נמנה עם חמשת ענפי הביטוח הראשוניים של חוק הביטוח הלאומי, שנכנס לתוקף ב-1 באפריל 1954, ובמסגרתו משלמים גמלאות שונות ליולדת ומענק אשפוז לבית החולים.

מענק אשפוז

מענק אשפוז נועד לממן את הוצאות הלידה והאשפוז של היולדת והיילוד, והוא משולם ישירות לבית החולים. סכום המענק מתעדכן בחודש ינואר מדי שנה, על פי הכללים בחוק: (1) סך התשלום על לידות רגילות ולידות הפגים יהיה שווה לסכום שהיה משולם על לידות אלה, אילו לא היה הבדל בגובה המענק בין לידה רגילה ללידת פג. (2) בכל עת שמשרד הבריאות משנה את מחירו של יום אשפוז כללי, יותאם המענק לאותו שיעור; (3) העדכון נעשה בכפוף להחלטת הממשלה במסגרת חוק ההסדרים. בלידת פג משולם (מ-1993) מענק בשיעור מוגדל. בלידה בחו"ל המענק משולם ליולדת במישרין, לאחר שהגישה תביעה.

ב-1995, כשהוחל חוק ביטוח בריאות ממלכתי, היה אשפוזם של יולדות ויילודים, לרבות פגים, כלול בסל שירותי הבריאות שנקבע בחוק, והוא מומן בידי הביטוח הלאומי מסכומי הגבייה לענף אימהות, אך לא שולם באמצעותו. מינואר 1997 שב המוסד לשלם את המענק במישרין לבית החולים. מ-2016 המענקים ממומנים מתקציב האוצר, אך התשלום בפועל לבתי החולים נעשה בידי הביטוח הלאומי.

מענק לידה

מענק לידה נועד לרכישת ציוד ראשוני ליילוד, והוא משולם במישרין ליולדת, לרבות עובדות זרות השוהות בארץ עם היתר. גובה המענק 20% מהסכום הבסיסי¹, בלידת תאומים מלוא סכום הבסיסי, ולכל ילד נוסף – עוד 50% מהסכום הבסיסי.

מיוני 2017 גם אישה היולדת בבית זכאית למענק לידה (התשלום מותנה במסירת תצהיר של מיילדת או רופא על נוכחותם בלידה, על התנהלות הלידה בהתאם להוראות חוזרי משרד

הבריאות בעניין לידות בית ועל העברת מידע לילדת על עריכת בדיקות סקר יילודים וזיהוי מוקדם של מחלות). לאחר שערך משרד הבריאות את כל הבדיקות הדרושות, הוא מדווח במישרין לביטוח הלאומי על לידת בית, ואין צורך בהגשת תביעה.

דמי לידה

דמי לידה נועדו לפצות יולדת עובדת על אובדן שכרה במהלך חופשת הלידה שהיא חייבת לקחת על פי חוק עבודת נשים. לדמי לידה זכאית יולדת עובדת – שכירה, עצמאית או הנמצאת בהכשרה מקצועית, כולל עובדות זרות השוהות בארץ כחוק – אשר בתקופה שקדמה ללידה שולמו בעבורה דמי ביטוח כנגד פרקי זמן הקבועים בחוק (**תקופת אכשרה**). מינואר 2017 דמי הלידה משולמים בעבור שמונה או 15 שבועות בהתאם לתקופת האכשרה (תשלום בפועל לשבוע נוסף החל ביוני 2017, עם סיום ההיערכות ליישום החוק, והוא חל על לידות מינואר 2017). עד מאי 2007 שולמו דמי לידה לתקופות של שישה או 12 שבועות, ועד סוף 2016 – לשבעה או 14 שבועות.

את דמי הלידה אפשר להתחיל לקבל לפני מועד הלידה המשוער, אך לכל היותר בעבור מחצית תקופת הזכאות. בתנאים מסוימים אפשר להאריך את חופשת הלידה בארבעה שבועות לכל היותר. מדמי הלידה מנוכים במקור מס הכנסה, דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות.

תקופת לידה והורות: באוגוסט 2016 השתנה המונח **חופשת לידה לתקופת לידה והורות**, כדי לתרום לתודעה של שוויון בין ההורים.

- **דמי לידה לשכירה:** מחושבים לפי השכר הממוצע בשלושת או בששת החודשים שלפני היום הקובע (יום הפסקת העבודה) – הגבוה בהם. דמי הלידה ליום מחושבים על ידי חלוקת מלוא ההכנסה בשלושת החודשים ב-90 או על ידי חלוקת מלוא ההכנסה בששת החודשים ב-180 (עד פברואר 2017 – הכנסתה היומית הממוצעת בשלושת החודשים לפני היום הקובע).
- **דמי לידה לעצמאית:** מחושבים לפי ההכנסה היומית הממוצעת בשלושת החודשים שלפני היום הקובע או שלושת החודשים המקבילים בשנה הקודמת – הגבוה בהם (עד אפריל 2016 – ההכנסה היומית הממוצעת בשלושת החודשים שלפני היום הקובע). כללים אלה והשינויים בהם חלים גם על חישוב דמי לידה לגבר.
- **דמי לידה לגבר:** בן הזוג של אישה שילדה זכאי במקומה לחופשה של שבעה ימים עד תשעה שבועות (אם היא זכאית ל-15 שבועות) או ל-7-14 ימים (אם היא זכאית לשמונה שבועות). בני הזוג רשאים לשהות בחופשה במקביל למשך שבוע, ובלבד שסך ימי החופשה של שניהם לא יעלה על התקופה המרבית שהאישה זכאית לה לבדה. את השבוע המקביל יכול הגבר לקחת בכל זמן שהאישה בחופשה, וממנה מופחת השבוע האחרון.

הזכאות לחופשת לידה לגבר הוחלה ב-1998 על גברים שבנות זוגם חזרו לעבודה. עד מארס 2017 עמד פרק הזמן המינימלי על 21 ימי חופשה, ומאפריל 2017 – שבעה ימים. מאפריל 2017 יכול

ביטוח אמהות

גם גבר שבת זוגו זכאית למחצית התקופה לחלוק עימה את החופשה. מאוגוסט 2018 בני זוג בלידה רבת עוברים יכולים לשהות בחופשה מקבילה שבועיים משלושת השבועות הניתנים לכל ילד נוסף שנולד באותה לידה, וימי החופשה של בן הזוג מופחתים ממכסת הזכאות של האישה. הזכאות נוספת לזכאות לשהייה במקביל של שבעה ימים בלידת ילד אחד.

תשלומים נוספים

- **גמלה לשמירת היריון:** גמלה לשמירת היריון משולמת לאישה עובדת, שבגלל סיבות רפואיות הקשורות להיריון היא נאלצת להפסיק את עבודתה ל-30 יום לפחות ואינה מקבלת בעבורם תשלום ממעסיקה או מכל גורם אחר. תקופת האכשרה זהה לתקופת האכשרה לדמי הלידה, והסכום המרבי לתשלום הוא מלוא הסכום הבסיסי.
- **קצבת לידה:** קצבת לידה משולמת לאישה שילדה בלידה אחת שלושה ילדים או יותר, שנשארו בחיים פרק זמן הקבוע בחוק, והיא משולמת מדי חודש במשך 20 חודשים. גובה הקצבה מחושב לפי הסכום הבסיסי, והיא גבוהה יותר, ככל שמספר הילדים גדול יותר. הקצבה הולכת ופוחתת במהלך תקופת הזכאות.
- **הוצאות הסעה לבית חולים:** כל יולדת זכאית להסעה לבית החולים הקרוב למקום מגוריה.
- **קצבה לאשה עם מוגבלות:** אם עצמאית (חד-הורית), שנקבעה לה דרגת אי-כושר השתכרות בשיעור 100% והיא אינה מסוגלת לטפל בילד, זכאית לקצבה מיוחדת לשלושה חודשים, ששיעורה 30% מהשכר הממוצע. בן הזוג של אישה זכאי לתגמול בגובה דמי לידה לגבר (ראו לעיל) למשך 15 שבועות (עד נובמבר 2018 – 14 שבועות).
- **קצבה ותגמול בעת פטירת יולדת:** כשיוולדת נפטרה בעת הלידה או בתוך שנה מיום הלידה, משולמת לבן הזוג מדי חודש למשך 24 חודשים קצבה מיוחדת בעד כל יילוד שנולד באותה הלידה. שיעור הקצבה 30% מהשכר הממוצע, ואם משולמת לילד קצבת שאירים או תלויים, התשלום ל-12 חודשים בלבד. אם בן הזוג הפסיק לעבוד כדי לטפל בתינוק, משולם לו למשך 14 שבועות תגמול מיוחד בגובה דמי הלידה. מדי שנה יש כעשרה מקרים כאלה.
- **תשלום על בדיקת מי שפיר:** משולם למבוטחת או לאשת מבוטח שמלאו לה 35, אך טרם מלאו לה 37, ושאין היא זכאית לבדיקה לפי תקנות בריאות העם. הביטוח הלאומי מעביר למשרד הבריאות תשלומים על בדיקות שנעשו בבתי חולים לפי תעריף שנקבע בהיתר להעלאת מחירי האשפוז לטיפולים אמבולטוריים.

שינויי חקיקה ב-2020-2021

בעקבות מגפת הקורונה והמשבר בשוק התעסוקה שבא בעקבותיה הוצאו עובדות ועובדים רבים לחל"ת או פוטרו. יולדות ששהו בחל"ת או פוטרו והיו זכאיות לדמי אבטלה ומועד הפסקת עבודתן קדם למועד שבו נכנסו להיריון לא היו זכאיות לדמי לידה בהעדר יום קובע (כמשמעו בסעיף 48 בחוק הביטוח הלאומי). יתרה מזאת, בשל האיסור בחוק עבודת נשים להעסיק יולדת במהלך 15 השבועות שלאחר הלידה (כלומר אין היולדות עומדות בהגדרת "מובטל" לפי סעיף

- 163(א) בחוק הביטוח הלאומי, הופסקו לפי חוק הביטוח הלאומי דמי האבטלה ליולדות אלה לאחר הלידה. המשמעות הייתה שיולדות ייוותרו ללא הכנסה או סיוע כלכלי מהמדינה במשך תקופת חופשת הלידה. כדי לתקן מצב זה נעשו מספר שינויי חקיקה לתקופת הקורונה:
- נוסף סעיף 49א(א), ולפיו מבוטחת שאין לה "יום קובע", מכיוון שנכנסה להיריון לאחר הפסקת העבודה בשל חל"ת או פיטורין, תהיה זכאית לדמי לידה אם התמלאו תנאים אלה: (1) היא ילדה בתקופה שבין 1.8.2020 ל-30.6.2021. (2) היא זכאית לדמי אבטלה בסמוך ליום הלידה. (3) היא צברה תקופת אכשרה ליום הפסקת העבודה. דמי הלידה מחושבים על בסיס השכר בשלושת או ששת חודשי השכר שקדמו ל-1 בחודש שבו חלה הפסקת העבודה, כמקובל בנוגע לעובדות שכירות.
 - בסעיף 54(ב) נוספה הוראה ולפיה זכאותה לדמי לידה של יולדת עצמאית, שילדה בתקופה שבין ה-1.1.2021 ל-30.6.2021, תחושב על בסיס שכרה ברבע השנה שקדמה ליום הקבוע או לפי השומה של 2020 או לפי השומה של 2019 או לפי המקדמות של 2021 – הסכום הגבוה ביניהם.
 - נוסף סעיף 57(א), ולפיו יולדת הזכאית לדמי אבטלה אך אינה זכאית לדמי לידה, משום שלא צברה תקופת אכשרה חלקית או מלאה, תקבל תשלום מיוחד כנגד 15 שבועות, ויולדת שצברה תקופת אכשרה חלקית תקבל דמי לידה כנגד שמונה שבועות ומענק אבטלה ליולדת כנגד שבעה שבועות. התשלום המיוחד הוא בגובה דמי האבטלה שקיבלה לפני הלידה והיו מגיעים לה, אילו לא הייתה יולדת. סעיף זה חל על אלה: (1) אישה שילדה בתקופה שבין ה-1.3.2020 ל-30.6.2021; (2) אישה שקיבלה דמי אבטלה עד יום לפני הלידה; (3) אישה שאינה זכאית לדמי לידה מלאים, מכיוון שלא צברה תקופת אכשרה או, לחלופין, צברה תקופת אכשרה חלקית בלבד.
 - נשים שילדו בין ה-1.7.2021 ל-30.12.2021 וקיבלו דמי אבטלה לפני ה-1.7.2021, בתקופת ההיריון, קיבלו דמי לידה בהתאם לתקופת האכשרה שנצברה לפני המועד שבו הפסיקו לקבל דמי האבטלה (במקום לפני מועד הפסקת העבודה). לדמי לידה מרביים – 15 שבועות – זכאית אישה שצברה 10 חודשים מתוך 14 או 15 חודשים מתוך 22, שלפני היום שבו חדלה לקבל דמי אבטלה. לדמי לידה חלקיים – שמונה שבועות – זכאית אישה שצברה שישה חודשים מתוך 14, שלפני היום שבו חדלה לקבל דמי אבטלה. סכום דמי הלידה חושב לפי השכר בחודשי העבודה שקדמו למועד הפסקת העבודה. זאת ועוד, אישה זכאית תחת תקנות אלה קיבלה גם מענק בצורת תוספת 18 ימי זכאות שבהם היא מקבלת דמי הלידה. סך הכול שולמו בשנים 2020-2021 כ-312 מיליון ש"ח על מענקים.

מגמות עיקריות

מענק לידה

ב-2021 שולמו מענקי לידה ל-183,200 יולדות בקירוב – עלייה של 3% לעומת 2020. מספר מענקי הלידה ששולמו ב-2021 היה גבוה מזה שבשנים 2019 ו-2020, אך נמוך מזה שב-2018 (לוח 1 להלן). מספר הנשים בגיל הפרייון (15-44) עלה בין שתי השנים ב-1.2%, ומספר הלידות לכל 1,000 נשים בגיל הפרייון עלה מ-92 ל-94, אך הוא עדיין נמוך מזה שבשנים 2017-2018. ירידה זו משקפת את הירידה בשיעורי הפרייון (מספר הילדים לאישה) – תופעה המאפיינת את

ביטוח אמהות

המדינות החברות ב-OECD, ולאחרונה גם את ישראל². בדומה ל-2020 שולמו 98.1% ממענקי הלידה על לידת יחיד. ב-3,414 מן הלידות ששולם עליהן נולדו תאומים (180 יותר מאשר בשנה שעברה), וב-65 מהלידות ששולם עליהן נולדו שלישיות ויותר (לעומת 60 ב-2020).

לוח 1: מענקי לידה, 2017-2021

שנה	מספר מענקי הלידה ששולמו	שינוי לעומת שנה קודמת (%)	מספר המענקים ללידה רבת עוברים	מספר המענקים ל-1,000 נשים בגיל הפוריות*
2017	181,608	1.4	4,128	98
2018	183,950	1.3	3,961	98
2019	181,437	-1.4	3,855	95
2020	177,821	-2.0	3,294	92
2021	183,153	3.0	3,479	94

* בנות 15-44 במהלך השנה.

התפלגות מענקי הלידה לפי סניף הביטוח הלאומי דומה להתפלגות ב-2020. בסניפים ירושלים, באר שבע ורמלה שולמו שליש מהמענקים ויותר – 34,764, 20,099 ו-15,365 בהתאמה (בסניפים אלה היו בדצמבר 2021 כ-30% מהנשים בגילאי 15-44), ובהם שולמו גם שליש מהמענקים ויותר בלידות רבות עוברים: 589, 378 ו-227 בהתאמה. השיעורים הגבוהים ביותר של לידות רבות עוברים היו בסניפים כרמיאל, רמת גן, נצרת ועפולה (2.4%-2.6% מהמענקים), והנמוכים ביותר בסניפים בני ברק, רמלה, אשדוד וחיפה (1.5%-1.6% מהמענקים).

שיעור מענקי הלידה ששולמו על ילד שלישי ויותר במשפחה (בלידת יחיד) עולים בהדרגה (מ-42% בקירוב ב-2017 ל-45% בקירוב ב-2021). כרבע מהמענקים שולמו על ילד שני, ופחות מ-30% על ילד ראשון (לוח 2 להלן). מספר המענקים על לידות מרובות עוברים ושיעורם בכלל המענקים עלה בין 2020 ל-2021 מ-3,300 בקירוב ל-3,500 בקירוב, ושיעורם נותר כ-1.8% (הנתונים בלוח 2 מעוגלים לנקודת האחוז הקרובה).

לוח 2: מענקי לידה לפי מקומו של הילד במשפחה (אחוזים), 2017-2021

שנה	סך כל מענקי הלידה	ילד ראשון	ילד שני	ילד שלישי ויותר	תאומים או יותר
2017	181,608	30	26	42	2
2018	183,950	29	26	43	2
2019	181,437	29	25	43	2
2020	177,821	29	25	44	2
2021	183,153	28	26	45	2

2 ראו נתוני הלמ"ס וה-OECD : <https://data.oecd.org/pop/fertility-rates.htm>. לפי ה-OECD ב-2020 היה שיעור הפרייה לאשה בישראל 2.90. בין השנים 2005-2017 הייתה מגמת עלייה מתונה (מ-2.84 ל-3.11) ומשנת 2017 עד 2020 ישנה מגמת ירידה (מ-3.11 ל-2.90).

מענק אשפוז ותוספת לפג

מספר מענקי האשפוז ששולמו ב-2021 עמד על כ-181,400 – עלייה של 1.8% לעומת 2020 (לוח 3 להלן). מחציתם כמעט (48.4%) שולמו לשישה בתי חולים: שערי צדק, סורוקה, הדסה (עין כרם והר הצופים), איכילוב-ליס, שיבא ומעיני הישועה. תוספת לפג³ שולמה ב-2,400 מקרים – 175 יותר מאשר בשנה שעברה (עלייה של 7.9%). מספר הלידות שבהן שולמה תוספת אחת או יותר לפגים עלו מ-1,900 ל-2,040, ושיעורן בכלל המקרים נותר דומה – כ-1.1%.

לוח 3: מענקי אשפוז לפי בית חולים, 2021

פגים	לידות עם פגים	מענקי אשפוז	בית חולים
182	159	21,861	שערי צדק
285	243	16,645	סורוקה
168	149	14,453	הדסה (עין כרם והר הצופים)
141	128	13,157	איכילוב-ליס
240	189	10,948	שיבא
72	65	10,754	מעייני הישועה
105	92	8,722	שמיר (אסף הרופא)
46	43	7,099	לניאדו
151	119	6,830	בילינסון
106	93	6,722	מאיר
49	43	6,600	אסותא אשדוד
74	62	5,045	העמק
65	55	4,757	נהרייה – הגליל המערבי
73	58	4,513	רמב"ם
47	36	4,505	קפלן
68	58	4,361	הלל יפה
43	37	3,752	כרמל
58	51	3,733	ברזילי
58	52	3,405	וולפסון
52	46	3,375	פורייה
40	36	3,153	רבקה זיו
47	36	2,949	הסהר האדום
37	32	2,875	בני ציון
22	22	2,637	סנט ג'וזף
47	39	2,468	המשפחה הקדושה
58	43	2,275	הצרפתי

3 כהגדרתו בביטוח לאומי, משקלו עד 1,750 גרם, והוא אושפז ארבעה ימים לפחות במחלקה לטיפול נמרץ יילודים.

ביטוח אמהות

פגים	לידות עם פגים	מענקי אשפוז	בית חולים
38	29	1,863	אי.מ.מ.ס. נצרת
24	21	692	אל מקאסד
4	4	686	יוספטל
0	0	521	אל קודס
2,400	2,040	181,356	סך הכול

גמלה לשמירת הריזון

ב-2021 שילם הביטוח הלאומי 11,436 גמלאות לשמירת הריזון – ירידה של 4.3% לעומת 2020 (לוח 4 להלן). נראה שהסיבה להמשך הירידה (ביחס ל-2019) היא השפעת משבר הקורונה על שוק התעסוקה: אחת ההשלכות של התפרצות מגפת הקורונה הייתה צמצום הפעילות הכלכלית בחלק מענפי המשק או של חברות ועסקים, שהביא לצמצום בתעסוקה ובשל כך לעלייה תלולה במספר העובדות שיצאו לחלי"ת או פוטרו; התנאי לקבלת גמלה לשמירת הריזון הוא אילוץ להפסיק את העבודה מפאת ההיריון.

כ-83% מהמקבלות היו בנות 25-39, ומיעוטן צעירות יותר או מבוגרות יותר (לוח 5 להלן); גילן הממוצע היה 31.9, והחציוני – 31.7. נתונים אלה דומים לנתונים ב-2020. בסניפי ירושלים, באר שבע, רמלה ורחובות שולמו במצטבר 4,454 גמלאות; סך הכול שולמו בארבעה סניפים אלה בשנת 2021 כ-39% מהגמלאות לשמירת הריזון, שיעור גבוה מעט בהשוואה לחלקן היחסי ב-2020.

גמלה לשמירת הריזון שולמה ב-2021 ל-94 ימים בממוצע (החציון – 84 ימים), נתונים דומים ל-2020 (96 ימים בממוצע, חציון 85 ימים). כל הנשים כמעט (11,343, 99.2%) קיבלו גמלה על תקופה אחת, ומעטות (93, 0.8%) קיבלו גמלה על תקופה אחת ויותר. ההכנסה החודשית הממוצעת של מקבלת גמלה הייתה 8,362 ש"ח, והחציונית 7,579 ש"ח (בהשוואה להכנסה ממוצעת של 8,165 ש"ח ולהכנסה חציונית של 7,363 ש"ח, בשנת 2020 [במחירי 2021]). 17.8% מן המקבלות (2,036 נשים) השתכרו יותר מהשכר החודשי הממוצע למשרת שכיר (שיעור גבוה במקצת בהשוואה ל-2020 – 17.1% ו-82.2% (9,400) השתכרו בגובה השכר הממוצע או פחות (שיעור נמוך במקצת בהשוואה ל-2020 – 82.9%). הגמלה הממוצעת ליום הייתה 229 ש"ח, והחציונית 244 ש"ח – עליה ריאלית של 0.9% ו-2.8% לעומת 2020, בהתאמה.

לוח 4: נשים שקיבלו גמלה לשמירת הריזון, 2017-2021

שנה	מקבלות גמלה לשמירת הריזון	שינוי לעומת שנה קודמת (%)
2017	13,117	0.3
2018	13,518	3.1
2019	13,602	0.6
2020	11,952	-12.1
2021	11,436	-4.3

לוח 5: נשים שקיבלו גמלה לשמירת היריון לפי גיל, 2021

גיל	מקבלות גמלה לשמירת היריון	אחוזים מכלל המקבלות
עד 19	18	0.2
20-24	1,112	9.7
25-29	3,258	28.5
30-34	3,881	33.9
35-39	2,330	20.4
40-44	736	6.4
45-49	101	0.9
+50	17	0.1
סך הכול	11,951	100.0

דמי לידה

ב-2021 קיבלו דמי לידה כ-138,700 נשים לעומת כ-132,300 ב-2020 – עלייה של 4.9% (במספר מקבלות דמי לידה לא נכללות נשים שקיבלו מענקים ששולמו במקום דמי לידה לנשים בחל"ת; ראו תיקוני חקיקה ומדיניות בפרק זה). מספר המקבלות דמי לידה בהשוואה למספר מקבלות מענק לידה (לוח 1 לעיל) גדל עם השנים, וב-2021 הוא הגיע ל-75.7% בדומה ל-2020 היה גילן הממוצע 31.3; 13.5% היו בנות 25 ומטה ו-25.3% בנות 35 ומעלה (לוח 7 להלן). 91.3% מהן היו שכירות, 2.7% היו שכירות ועצמאיות ו-6% היו עצמאיות; שיעור השכירות בלבד ושיעור העצמאיות בלבד עלה במעט בהשוואה ל-2020. כ-97.3% היו זכאיות לתקופה מלאה (15 שבועות), וכ-2.7% לתקופה חלקית (שמונה שבועות). ב-2021 גדל מעט בהשוואה ל-2020 חלקן בכלל מקבלות דמי הלידה של אלה שקיבלו תקופה מלאה (97%).

מהתפלגות לפי גובה התשלום כאחוז מהשכר החודשי הממוצע למשרת שכיר⁵, ניכרת ב-2021 עלייה ברמת השכר לעומת 2020: 29.6% מהנשים ב-2021, לעומת 28.2% ב-2020, קיבלו סכום ליום שאינו עולה על מחצית השכר החודשי הממוצע, ו-25.2% – סכום הגבוה ממנו, לעומת 24.7% ב-2020 (לוח 6 להלן).

לוח 6: מקבלות דמי לידה לפי גובה התשלום ליום כאחוז מהשכר היומי הממוצע למשרת שכיר* (מספרים מוחלטים ואחוזים), 2017-2021

שנה	סך הכול (מספרים מוחלטים)	עד 1/4 השכר הממוצע (%)	1/4-1/2 השכר הממוצע (%)	1/2-3/4 השכר הממוצע (%)	3/4 עד מלוא השכר הממוצע (%)	יותר מהשכר הממוצע (%)
2017	129,588	5.9	22.3	27.6	18.8	26.3
2018	133,116	5.6	21.7	27.6	18.8	26.3
2019	132,397	5.6	21.4	27.7	18.9	26.4
2020	132,275	6.3	23.8	27.0	18.2	24.7
2021	138,722	5.9	23.7	26.7	18.5	25.2

* רבות תשלומים ששולמו למקבלות דמי לידה באותה שנה ובינואר בשנה העוקבת, ללא הפרשים ששולמו בתקופות מאוחרות יותר.

ביטוח אמהות

מאחר שגובה דמי הלידה הוא השכר שלפני הלידה (עד פי חמישה הסכום הבסיסי – 44,575 ש"ח ב-2021), ההתפלגות לפי גובה התשלום מייצגת את התפלגות השכר של נשים אלה. ב-2021 היה שכרן הממוצע (בקירוב, בשל התקרה לדמי לידה) 9,430 ש"ח לחודש, שהם 82.6% מהשכר החודשי הממוצע למשרת שכיר – עלייה מ-81.5% ב-2020. הסכום הממוצע ליום ב-2021 היה 314 ש"ח לעומת 308 ש"ח ב-2020 (במחירי 2021). דמי הלידה משתנים על-פי מאפייני דמוגרפיה: הסכום גדל, ככל שגיל האישה עולה (לוח 7 להלן), והתשלומים לתושבות מרכז הארץ גבוהים מהתשלומים לתושבות הפריפריה (לוח 8 להלן).

לוח 7: דמי לידה לפי גיל – ממוצעים וכאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום*, 2021

גיל	מספר מקבלות דמי הלידה	תשלום ממוצע ליום (ש"ח)	כאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום
עד 24	18,660	200	52.5
25-29	39,547	264	69.3
30-34	45,370	346	90.9
35-39	27,189	387	101.7
+40	7,956	405	106.4
כלל מקבלות דמי הלידה	138,722	314	82.5

* ב-2021 – 381 ש"ח ליום.

לוח 8: דמי לידה לפי סניף – ממוצעים וכאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום*, 2021

סניף	מספר מקבלות דמי הלידה	תשלום ממוצע ליום (ש"ח)	כאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום
תל אביב	6,023	514	135.0
רמת גן	3,995	441	115.8
כפר סבא	5,863	441	115.8
ראשון לציון	3,057	360	94.7
פתח תקוה	8,302	357	93.8
חולון	2,599	328	86.2
רחובות	7,914	328	86.2
נתניה	5,492	327	85.9
קרית	2,814	321	84.2
חיפה	4,483	317	83.2
יפו	2,428	303	79.5
אשקלון	3,348	294	77.2

סניף	מספר מקבלות דמי הלידה	תשלום ממוצע ליום (ש"ח)	כאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום
חדרה	6,335	293	76.9
רמלה	12,379	289	76.0
עפולה	3,496	286	75.2
ירושלים	22,665	282	74.1
אשדוד	3,803	281	73.8
בני ברק	8,244	280	73.6
נהריה	3,323	276	72.4
באר שבע	11,105	273	71.8
כרמיאל	1,588	269	70.7
טבריה	4,409	254	66.7
נצרת	5,057	219	57.5
ארצי	138,722	314	82.5

* ב-2021 – 381 ש"ח ליום.

דמי לידה לגברים

מספר הגברים שקיבלו דמי לידה עלה מאוד עם השנים, אך נבלם ב-2020. ב-2016 קיבלו דמי לידה 617 גברים, ב-2017 – 911, ב-2018 – 1,368 וב-2019 – 1,621. הגידול הבולט ב-2017 וב-2018 חל בעיקר בזכות קיצור פרק הזמן המינימלי לחופשה, הניתן לאב, על חשבון מכסת חופשת הלידה של האם, מ-21 ימים ל-7 ימים, והאפשרות לשהות בחופשה במקביל לה. ב-2020 קיבלו רק 1,412 גברים דמי לידה, וב-2021 – 1,290. יתכן שאחת הסיבות לירידה היא השינויים בתעסוקה בעקבות התפרצות מגפת הקורונה.

רוב הגברים קיבלו דמי לידה במקום חלק מחופשת הלידה של בנות זוגן. מיעוטם היו הורים במשפחות חד-מיניות או הורים מאמצים. ב-2021 היו 1,029 גברים שקיבלו דמי לידה בעקבות נשים שקיבלו דמי לידה. 35.9% (369) קיבלו דמי לידה במקביל לבת הזוג, 338 מהם (91.5%) בילו את כל חופשת הלידה במקביל לבת הזוג. 340 גברים שהו בחופשה של שבעה ימים – 320 מהם עם האישה ו-20 במקומה. סך הכול שהו 396 גברים – 38.5% מהגברים שקיבלו דמי לידה בעקבות בנות זוגם – בחופשה שנמשכה פחות מ-21 ימים.

בעוד מחצית הנשים מקבלות דמי הלידה השתייכו לסניפי ירושלים (16.3% מכלל מקבלות דמי הלידה), רמלה (8.9%), באר שבע (8%), פתח תקווה (6%), בני ברק (5.9%) ורחובות (5.7%), השיעורים הגבוהים ביותר של גברים נמצאו בסניפי ירושלים (14.1% מכלל מקבלי דמי הלידה), תל אביב (13.3%), פתח תקווה (6.7%), רמת גן (6.1%), רמלה (5.8%) וכפר סבא (5.7%). היחס בין מספר הנשים למספר הגברים שקיבלו דמי לידה ב-2021 היה 108 ל-1 בממוצע (יחס גבוה יותר בהשוואה ל-2020 בשל ירידה במספר הגברים שקיבלו דמי לידה לעומת עלייה במספר הנשים). עם זאת יחס זה נבדל במידה רבה בין הסניפים. כך למשל, בתל אביב, ברמת גן, ביפו,

ביטוח אמהות

בחיפה ובכפר סבא גבר אחד ל-35, 51, 71, 75 ו-79 נשים בהתאמה, בבני ברק, ברמלה ובבאר שבע 1 ל-421, 393, 165 ו-163 נשים בהתאמה.

הגיל הממוצע של כלל הגברים שקיבלו דמי לידה היה 35.9, גבוה מהגיל הממוצע של כלל הנשים – 31.2. יותר מ-60% מהנשים היו בגיל 25-34. רק 1.2% מהגברים היו בני 25 ומטה לעומת 78.1% מהנשים, ו-51.9% היו בני 35 ומעלה לעומת 25.3% מהנשים (לוח 9 להלן). 78.1% מהגברים שקיבלו דמי לידה השתכרו מעבר לשכר הממוצע למשרת שכיר, לעומת 25.2% מהנשים.

לוח 9: מקבלי דמי לידה (נשים וגברים) לפי גיל (אהוזים), 2021

גיל	נשים*	גברים**
עד 24	13.5	1.2
29-25	28.5	10.9
34-30	32.7	36.0
39-35	19.6	29.1
40 או יותר	5.7	22.9
סך הכול	100.0	100.0
גיל ממוצע (שנים)	31.3	35.9

* 138,722 מקרים.

** 1,290 מקרים.

דמי הלידה הממוצעים ליום לגבר היו גבוהים ב-2021 פי 2.2 משל הנשים – 684 ש"ח לעומת 314 ש"ח בהתאמה. החופשה הממוצעת של גבר ארכה 49 ימים לעומת 104 ימים בממוצע לאישה. לכן התשלום הממוצע לגברים עמד על 32,241 ש"ח בהשוואה ל-32,924 ש"ח בממוצע לנשים.⁶

גילם הממוצע של הגברים שחלקו את חופשת הלידה עם בנות זוגם היה גבוה מזה של הנשים – 35.1 לעומת 32.7 – ודמי הלידה הממוצעים ליום שקיבלו הגברים היו 693 ש"ח לעומת 267 ש"ח שקיבלו הנשים – פי 2.6. תשלום ליום הגבוה מהשכר הממוצע קיבלו 18.3% מהנשים לעומת 79.6% מהגברים שחלקו עימן את החופשה (לוח 10 להלן). חופשת הלידה של הנשים מנתה 70.5 ימים בממוצע ושל הגברים – 37.6.⁷

6 הנתונים בפסקה זו מתייחסים לכל הגברים שקיבלו דמי לידה, כולל גברים במשפחות חד-מיניות.

7 הממוצע המשותף גבוה מ-105 ימים, משום שבלידות מרובות עוברים חופשת הלידה ארוכה יותר.

לוח 10: גובה דמי הלידה ליום כחלק מהשכר הממוצע למשרת שכיר בקרב גברים ונשים שחלקו חופשת לידה (אחוזים), 2021

דמי לידה ליום כחלק משכר הממוצע	נשים (n=1,029)	גברים (n=1,029)
עד רבע השכר הממוצע	20.7	0.3
יותר מרבע ועד מחצית השכר הממוצע	27.9	2.1
יותר משלושה רבעים מהשכר הממוצע	21.2	5.3
יותר משלושת רבעים מהשכר הממוצע ועד השכר הממוצע	12.0	12.6
יותר מהשכר הממוצע ועד פעמיים השכר הממוצע	13.1	44.2
יותר מפעמיים ועד שלוש פעמים השכר הממוצע	3.5	19.3
יותר משלוש פעמים השכר הממוצע	1.7	16.0
סך הכול	100.0	100.0

היקף התשלומים

בשל הגידול במספר מקבלות דמי הלידה ובמספר לידות הפגים, העליות בשכרן של הנשים ועדכוני התעריפים של מענקי אשפוז (וכנגדם המשך הירידה במספרי מקבלות הגמלה לשמירת היריון וגברים שקיבלו דמי לידה), עלו ב-2021 התשלומים בענף אימהות ב-4.3% במחירים קבועים לעומת 2020 (בהשוואה לירידה ב-0.1% ב-2020 לעומת 2019). שיעור התשלומים לדמי לידה בכלל התשלומים בענף היה 54.4%, נמוך משיעורם ב-2020 – 55.2% (לוח 11 להלן). שיעורם של תשלומי הענף בכלל תשלומי הביטוח הלאומי עמד ב-2021 על 6.9%, עלייה בהשוואה לשיעורם ב-2020, 6.2%, תוצאה של הירידה בהיקף התשלומים לדמי אבטלה ולמענקים בתקופת הקורונה ב-2021 לעומת 2020. ב-2019, טרם התפרצות מגפת הקורונה, עמדו התשלומים בענף אימהות על 8.6% מחלקם בכלל תשלומי הביטוח הלאומי.

לוח 11: תשלומים לגמלאות אימהות (מיליוני ש"ח, מחירי 2021), 2017-2021

שנה	סך הכול	מענק אשפוז	מענק לידה	דמי לידה	שמירת היריון	תשלומים אחרים*
2017	7,657.0	3,117.4	219.1	4,015.0	265.7	39.7
2018	8,002.5	3,160.0	217.4	4,299.2	280.7	45.2
2019	8,144.9	3,181.8	214.3	4,413.2	289.4	46.2
2020	8,138.8	3,110.0	206.7	4,491.2	279.8	51.0
2021	8,486.2	3,351.0	207.0	4,613.9	260.2	54.0

* תשלומים לפי חוק הביטוח הלאומי: הסעת יולדות ובדיקות מי שפיר; תשלומים לפי חוקים אחרים: דמי לידה